

Socialdepartementet

Remiss om betänkandet En möjlighet till småskalig gårdsförsäljning av alkoholdrycker (SOU 2021:95)

Er beteckning: S2022/00562

Sammanfattning

Länsstyrelsen i Jämtland tillstyrker utredningens förslag. Utredningen motsvarar direktivet och visar på en väg för hur gårdsförsäljning av alkoholdrycker skulle kunna vara förenligt med ett i övrigt bibehållet detaljhandelsmonopol och med begränsade effekter på folkhälsan. Gårdsförsäljningen av alkoholdrycker kan bidra till att öka landsbygdens attraktionskraft och skapa förutsättningar för att kunna leva och verka i hela Sverige.

Avsnitt 10 Gårdsförsäljning av alkoholhaltiga drycker

10.2.1 Formerna för gårdsförsäljning

Länsstyrelsen instämmer i utredningens ståndpunkt om att gårdsförsäljning inte ska utgöra ett alternativ till Systembolagets detaljhandel med alkoholhaltiga drycker. I stället ska gårdsförsäljningen knytas till dryckestillverkarens roll i besöksnäringen, och det ska vara besöket, och inte försäljningen som står i centrum. Detta för att ge kunden ökad kunskap kring förädlade produkter. De föreslagna öppettiderna 10-20 är positivt om det innebär möjlighet till gårdsförsäljning dessa tider alla dagar under året, även söndagar och helger när besökarna är på plats.

Vad gäller aktiviteten i anslutning till försäljningen så bör det kunna räcka med en rundvandring utan fysisk guide, där till exempel skyltar eller digitala hjälpmedel ger besökarna information om tillverkningen och produkten. Detta för att inte göra det för svårt för små producenter med begränsade resurser att uppfylla kraven för gårdsförsäljning. Många av företagen som kan vara aktuella för gårdsförsäljning är små och många gånger enmansföretag.

10.2.2 Endast i begränsade kvantiteter

Länsstyrelsen instämmer utredningens förslag om att gårdsförsäljning av alkohol endast ska ske i mindre kvantiteter. Gårdsförsäljning bör alltså

inte vara där man som kund köper större kvantiteter alkoholdrycker. Systembolaget ska även fortsatt vara valet för inköp av större kvantiteter alkohol.

Länsstyrelsen vill ändå uppmärksamma att mängden öl eller cider som får säljas borde kunna vara större än mängden vin och fruktvin. Dels med motiveringen att mängden alkohol är lägre men också för att för produkternas värde är lägre. Även spritdrycker skulle kunna delas in beroende på vilken alkoholhalt de har, och alkoholsvagare produkter skulle kunna få säljas i något större mängd.

10.3 Vem som ska få bedriva gårdsförsäljning

Länsstyrelsen Jämtlands län instämmer med utredningens förslag om att gårdsförsäljning ska få bedrivas av den som yrkesmässigt tillverkar alkoholdrycker.

I betänkandet saknas den geografiska begränsningen till landsbygderna. Huvudförslaget i utredningen innebär att försäljningen inte behöver vara förlagd till landsbygderna, utan även kan bedrivas i storstadsområden. Givetvis gynnas även små dryckesproducenter i större städer av utredningens förslag, men

Länsstyrelsen i Jämtlands län vill betona att en gårdsförsäljning av alkoholhaltiga drycker som syftar till att stärka producenter och besöksnäring har ett potentiellt större mervärde för landsbygderna och dess tätorter än för storstadsområdena.

Länsstyrelsen Jämtlands län instämmer i att gårdsförsäljning av produkter och tjänster medverkar till en positiv utveckling av olika verksamheter och inte bara för dryckesproducenten.

10.3.3 Småskalighet och oberoende

Genomförandet av tillståndsgivning och tillsyn behöver utredas ytterligare. Av utredningen framgår vilka förutsättningar som gäller för att en tillverkare ska medges rätt att bedriva gårdsförsäljning. Hur tillståndsmyndigheten ska utreda att sökande är oberoende framgår inte och behöver tydliggöras. Detta då bedömning av oberoende inte finns inom tillståndsprovning i alkohollagen sedan tidigare.

Dessa förutsättningar innebär dels nya delar att bedöma i tillståndsprovningen, dels nya delar att tillsyna för tillstånds- och tillsynsmyndigheterna. Det leder även till att länsstyrelserna får ytterligare ett område att granska och ge råd och stöd i. Av utredningen framgår inte närmare hur tillståndsgivning och tillsyn ska genomföras eller hur kontrollen av produktionsbegränsningen ska kontrolleras. Se vidare 10.7.2

10.7.2 Tillstånds- och tillsynsmyndighet

Folkhälsomyndigheten bör få ett uttalat och tydligt vägledningsuppdrag för att säkerställa en rättssäker, enhetlig och effektiv tillsyn samt en så likartad tolkning av som möjligt av bestämmelserna om gårdsförsäljning.

För producenterna bör tillsynen förtydligas och kunna göras av någon av de myndigheter som redan kontrollerar producenter av alkoholjässta drycker, det vill säga den aktuella kommunen eller Livsmedelsverket. Tillsynen och regelbördan bör hållas nere för att inte belasta producenterna alltför mycket, då de redan har många regelverk och myndigheter att förhålla sig till. Optimalt vore om kontrollen kunde inkluderas i den ordinarie livsmedelskontrollen för att begränsa kontrolltid och kostnader. Större samordnade insatser krävs gällande tillsyn. Det skulle vara i linje med förenkla för företagen och minska avgiftsbördan för kontroller.

Avsnitt 12 Konsekvensanalys

12.2.2 Konsekvenser för folkhälsan

I kommittédirektivet står att ”det är viktigt att folkhälsan inte försämras vid ett eventuellt införande av gårdsförsäljning, bl.a. genom en ökad alkoholkonsumtion”. Enligt utredningen är bedömningen att gårdsförsäljningen skulle utgöra en mycket liten del av den totala alkoholförsäljningen i Sverige och att en del av köpen i gårdsbutiker skulle ersätta köp på Systembolaget. Enligt utredningen är uppskattningen att förslaget skulle leda till en högst begränsad ökning av alkoholkonsumtionen.

Länsstyrelsen i Jämtland instämmer i bedömningen att förslaget har en begränsad påverkan på folkhälsan och att gårdsförsäljning inte heller riskerar att medföra någon betydande ökning av barn och ungas exponering gentemot alkohol jämfört med dagens situation.

12.2.4 Konsekvenser för det offentliga

Utredningen bedömer att förslaget inte skulle belasta Länsstyrelsen med en högre kostnad och att det kan genomföras inom befintliga medel. Länsstyrelsen i Jämtlands län instämmer inte i detta. Vi ser att införandet skulle innebära merarbete för Länsstyrelserna både i utveckling av metoder och arbetssätt för tillsyn, men också med råd och stöd till kommunerna – en uppgift som ingår i tillsynsuppdraget. Detta merarbete kräver utökade resurser.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av landshövding Marita Ljung med enhetschef Ingrid Arltoft Henriksson som föredragande. I den slutliga handläggningen har också Länsråd Susanna Löfgren medverkat.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.